

Gesprek over Alchemie

Dag Caroline.

Hallo Sylvestre.

Je hebt ons in de vorige video onderhouden over hermetisme. Dat woord is niet zo gebruikelijk en velen weten niet exact wat het inhoudt. Nochtans achten we het zeer belangrijk dat de juiste betekenis ervan terug aan het licht wordt gebracht, net ook omdat thans veel mensen zich opnieuw afvragen wat de zin van ons leven is. Bestaan we hier gewoon om op het einde van de rit in het niets te vergaan of is er iets meer? Sommigen onder ons voelen dat er meer is en een paar onder dezen beginnen een ware zoektocht naar de zin van het leven. Voor deze mensen in het bijzonder hebben we een boodschap: lees De Hervonden Boodschap en kom in contact met de Traditie dankzij een ware hermeticus namelijk de auteur van De Hervonden Boodschap.

Voilà, zo hebben we zaken weer eens duidelijk gesteld. Nu, beste Caroline, De Hervonden Boodschap bestaat uit boeken met verzen. Emmanuel d'Hooghvorst liet opmerken dat (ik citeer hem even) « De verzen zijn opgesteld in twee kolommen, want er zijn twee mensen in ons, de vleselijke mens en de geestelijke mens, de uiterlijke mens en de innerlijke mens, zoals er ook de duisternis en het licht zijn, de gerechtigheid en de liefde, het zuivere en het onzuivere : alle dingen zijn in tweeën opgesteld. Elk vers bevat meerdere diepgaande betekenissen, de linkerkolom geeft over het algemeen de aardse betekenissen : moreel, filosofisch en ascetisch, de rechterkolom, de hemelse betekenissen, die kosmogonisch, mystiek en inwijdend zijn. Soms worden die twee verzen vervolledigd door een derde, in het centrum van de bladzijde geplaatst, die de twee anderen doet overeenstemmen in de alchemistische betekenis, die hemel en aarde verenigt, en die het mysterie van God, van de schepping en van de mens betreft ; het komt alleen God toe die diepste betekenis te onthullen aan de vrome mens. »

Nu is het woord alchemie of alchemist, weer typisch zo'n woord waarvan we vermoeden dat we de juiste betekenis niet kennen. Het is nochtans een trendy woord hé sinds Harry Potter en de steen der wijzen. Ik heb zelfs gehoord dat sommige universiteiten er een volledige afdeling aan wijden ... Daarom wil ik je graag vragen om het woord alchemie behapbaar te maken voor onze kijkers en luisteraars. Wil je dit doen?

Ja graag! Je weet dat een trend iets vluchtig en veranderlijk is hé. Wel, misschien is het goed te beginnen met te zeggen dat je alchemie helemaal niet met een trend moogt verwarren.

Ah! Wat bedoel je?

Kijk, het is goed dat mensen er meer over horen, maar het probleem is dat de manier waarop het wordt voorgesteld vaak ver afstaat van de intenties van ware alchemisten. Academici bijvoorbeeld, bestuderen het van buitenaf, als een historische eigenaardigheid of als een soort voorloper van moderne wetenschap. De literatuur presenteert het te vaak als een soort lage magie of een spiritueel pad naar welzijn. Deze standpunten zijn misleidend. Alchemie is een traditionele wetenschap.

Wat bedoel je met alchemie als een traditionele wetenschap?

Wel, ten eerste bestaat alchemie sinds het begin der tijden: de Chinezen, de Indiërs, de Grieken, de Romeinen, de Arabieren en vele andere volkeren beoefenden het. Ten tweede en voornamelijk is het een traditionele wetenschap omdat men enkel en alleen een alchemist kan worden door een geschenk van God.

Ok, dat klinkt ondertussen bekend aan onze oren. Kan je alchemie dan definiëren?

De meest gangbare definitie is dat alchemie de wetenschap is die het mogelijk maakt metalen in goud om te vormen en de steen der wijzen te verkrijgen. Maar daarmee wordt niet gezegd wat voor soort goud of steen het is. Het is een zeer precieze wetenschap, een materiële operatie gecombineerd met een spirituele operatie.

Ah en vanwaar komt het woord zelf?

De eerste oorsprong zou het Egyptische woord 'kemit' kunnen zijn, want het betekent zwart, en zwart is de eerste kleur van het alchemistische Grote Werk, namelijk het werk dat metalen in goud omvormt en de steen der wijzen kan verrichten. Een andere oorsprong zou het Griekse 'cumeia' kunnen zijn, dat fusie betekent. De "al" aan het begin van het woord is het Arabische bepaald lidwoord. Dus ofwel betekent het 'het zwart' ofwel betekent het 'de fusie'. Dankzij de Arabieren hebben hun teksten over alchemie zich door het middeleeuwse Westen verspreid.

De steen der wijzen of goud uit metaal gemaakt ... jah, dat klinkt een beetje sprookjesachtig ... als dat echt kon, zouden we het dan niet weten of gezien hebben?

Tja, dit is het grote probleem met de goddelijke wetenschappen: ze zijn geheim. En omdat mensen het niet graag hebben, vooral in onze tijden, dat iets van hen geheim wordt gehouden, zeggen ze dat het niet bestaat, dat het lucht is en wie zich er mee bezighoudt knettergek is. Echter, hermetische filosofen zeggen dat deze minachting een gevolg is van Gods rechtvaardige oordeel, dat verbiedt dat zo'n kostbaar geheim bekend wordt bij de goddelozen en de onwetenden. Dat is een citaat trouwens, dat komt niet van mij. Maar begrijp je dit goddelijk perspectief? Echte kenners, heiligen en wijzen koesteren de liefde voor het geheim.

Ja en dat is niet in de mode natuurlijk.

Ah nee, zeker niet. En het is dit fundamentele verschil dat mensen op een dwaalspoor brengt wanneer ze de alchemie benaderen met de vooroordelen van de moderne mens.

Toch zouden moderne wetenschappers waarschijnlijk kunnen bewijzen dat alchemistische recepten niet werken.

Ja. Maar ... want er is een maar. De moderne wetenschap heeft termen overgenomen uit de alchemie in de veronderstelling dat ze snapt wat het betekende. Maar niets is minder waar. Neem kwik bijvoorbeeld. Het kwik dat wij kennen omdat het in de vroegere thermometers gebruikt werd, heeft absoluut niets te maken met het kwik van de alchemisten. En je kan zo verder gaan voor verschillende substanties en verrichtingen. Geen wonder dus dat de moderne wetenschap geen graat ziet in de alchemistische recepten. Maar opgelet! Laat je niet verblinden door de raadselachtigheid want er is een teken dat niet liegt.

Ah en wat is dat?

De inhoud is door de geschiedenis heen nooit veranderd. Emmanuel d'Hooghvorst zei het zo: "De eensgezindheid van alle meesters duidt ons dus een gedeelde ervaring".

Als je aan alchemie denkt, denk je aan goud. Hoe kunnen we verklaren dat dit metaal de mensheid altijd heeft gefascineerd?

Ah dat is inderdaad zeer interessant. Wist je dat Goud doorheen de tijd en in alle beschavingen als het aardse symbool van goddelijkheid, van de zon werd beschouwd? Goud heeft effectief een aantal verbazingwekkende eigenschappen: het oxideert niet, het is bijna onverwoestbaar en je kan het door het te verwarmen van vorm doen veranderen zonder dat het zijn gewicht verliest want zelfs bij zeer hoge temperaturen blijven de vaste en vluchtige deeltjes onafscheidelijk. Goud is zó buigzaam dat je

één gram goud kan omzetten in een draad van 3 kilometer lang. Kortom, goud heeft ongelooflijke eigenschappen. Het lijkt daarom logisch dat het in alle religies en filosofieën een ereplaats heeft gekregen.

In de veronderstelling dat een alchemist goud kan maken, is dat dan hetzelfde goud als hetgeen dat wij kennen in de vorm van munten of staven?

Volgens twee beroemde alchemisten, Paracelsus en Limojon de Saint-Didier, respectievelijk uit de 16e en 17e eeuw, moeten we drie soorten goud onderscheiden: astraal goud, dat zich bevindt in de lucht die we inademen; elementair goud, waarvan een vaste korrel in elk wezen huist, als dood, wachtend op herleving; en het derde, het edelmetaal, het ultieme middel tegen alle kwalen en alle levensbehoeften. Aangezien ik zelf geen alchemist ben, kan ik u alleen antwoorden via de woorden van mensen die daadwerkelijk hebben geëxperimenteerd. Emmanuel d'Hooghvorst zei: "Het goud van onze filosoof-alchemist is weliswaar het vulgaire, maar verbeterd door de goede natuur."

Oei! Is dan de werkelijke opdracht van de alchemist om goud te maken of iets meer?

Wel, Cattiaux vergeleek deze wetenschap, de alchemie, met een ladder waar de laagste trap het maken van goud is (ook de Chrysopoeia genoemd) en de hoogste trap de regeneratie is (of ook de Palingenese genoemd). Hij ontkent de mogelijkheid niet om goud te produceren in een athanor, een soort oven. Hij bezat er zelf ook een. Maar deze handeling in de buitenwereld kan enkel plaatsvinden na het innerlijke werk dat door de gave van God begonnen is.

Vandaar het motto van de alchemisten: "Ora et labora", namelijk eerst bidden en dan pas werken?

Ja precies. God en gebed worden voortdurend genoemd in alchemistische teksten. Toen Aeneas afdaalde naar de onderwereld om de gouden tak, het ultieme alchemistische symbool, op te halen, werd hij geleid door de Sibille; Dante werd door Vergilius geleid in de minerale onderwereld. Zonder gids, zonder meester, is het onmogelijk om niet te verdwalen in het alchemistische labrynt.

Het lijkt effectief op een labrynt, als een dubbelzinnige wetenschap.

En dat is het ook. Die dubbelzinnigheid wordt symboliseerd door de letter Y van de Pythagoreeërs. Dit zijn de volgelingen van Pythagoras, een wijze uit Griekenland die geëerd wordt sinds de 6de eeuw voor Christus. Kijk even naar de Y in een klassieke schrijfwijze. Je zal zien dat de linkerstreep breder is dan de rechterstreep.

Ja inderdaad, waarom is dat?

Het linkerpad is het brede pad, dat van de massa, van de vergankelijkheid, het pad waarin de hebzuchtigen, gierigen en onwaardigen verdwalen, namelijk diegene die vasthouden aan de vulgaire rijkdommen van de ijzertijd. Daar komt diegene terecht die de alchemie zonder meester of gids wenst te bezitten. In het italiaans zegt men "via sinistra" ... het is het pad van onheil. Het rechterpad is smal en moeilijk, daarom heb je een gids nodig. Weinigen volgen dat pad maar het is wel degelijk het pad van de onvergankelijke rijkdommen van de gouden eeuw. Begrijp je nu de reden om een gids, een meester te hebben?

Is alchemie een vorm van spirituele vervolmaking, een pad van persoonlijke ontwikkeling?

Nee hoor! Alchemie is een wetenschap die voortkomt uit een ware filosofische school die alleen zintuiglijke ervaring toelaat. Je kan die school alleen maar betreden via de Kabbalah, namelijk door een zegen te ontvangen.

Als men alchemie wil benaderen na het ontvangen van een gave, blijft de fundamentele vraag: hoe trekken we die gave aan?

De eerste stap is erom vragen, om een meester tot zich te trekken die deze kennis bezit. Louis Cattiaux bracht uren door in de Arsenaalbibliotheek in Parijs, een plek vol alchemistische werken, overblijfselen van de angstaanjagende en opzettelijke vernietiging van de Franse Revolutie, het tijdperk van Lavoisier en de Koninklijke Academie. Dankzij deze boeken kwam Cattiaux in contact met Nicolas Valois, een beroemde alchemist uit het begin van de 15e eeuw. Hij legde uit dat dit contact via boeken niet de gemakkelijkste weg was, maar dat in zijn tijd de levende traditie gebroken was. Het is eenvoudiger om een levende meester op aarde aan te trekken, als die er maar is, en we de valse meesters! Alle ware kenners zeggen dat alchemie niet wordt onderwezen, maar wordt doorgegeven.

Wat is de aard van datgene wat de meester aan zijn leerling meedeelt?

Ah, ik zou de gave moeten hebben ontvangen om je een passend antwoord te kunnen geven! Alchemistisch goud is zowel kunstmatig als natuurlijk: het belangrijkste is het vinden (of liever, ontvangen) van het oplosmiddel dat het goud drinkbaar maakt, het bad dat het vloeibaar maakt. Dit bad wordt in alchemistische teksten soms een bain-marie genoemd. Het is merkwaardig, nietwaar? Zou het een bain-marie kunnen zijn waarin een Christus kookt?

Euh! We hadden het toch over alchemie, en plotseling heb jij het over Maria en Christus. Wat is het verband?

Louis Cattiaux associeerde Christus met de Steen der Wijzen. Ik citeerde hem toen ik zei dat regeneratie de hoogste term in alchemie was. Het Grote Werk heeft daarom zeker ook een verband met de verschijning hier beneden van het verzezen lichaam, van de Christelijke glorie.

Je sprak in het begin over het zwart als eerste kleur van het Grote Werk van de alchemisten. Er zijn dus meerdere kleuren? En wat stellen ze voor?

Ja, absoluut, er zijn drie hoofdkleuren van het Grote Werk: zwart aan het begin, verwijst naar verrotting en symboliseert Saturnus of lood; wit symboliseert de maanvolmaaktheid van de steen of zilver; en rood is het symbool van de zonnevolmaaktheid van de steen of goud.

Hm dat lijkt me niet zo vanzelfsprekend ... Het is een beetje een algemene indruk die je hebt als je alchemistische teksten leest: je begrijpt er weinig of niets van! Het kan wat ontmoedigend zijn hé. Kan je wat advies geven over hoe je die teksten best benadert?

Kies ten eerste de juiste auteurs, de ware alchemisten, zoals Raymond Lull, Paracelsus, Michael Maier, Basil Valentine, Thomas Vaughan, Louis Cattiaux, Emmanuel d'Hooghorst, enzovoort. Je moet ervoor zorgen dat je echte experts leest, mensen die het ervaren hebben, geen charlatans of vervalsers. Begin vervolgens met tot God te bidden om hulp bij het begrijpen van de tekst. En vermijd als laatste de valkuilen door goed te letten op wat er geschreven staat.

Oh, wat bedoel je?

Kijk, ik geef je een paar voorbeelden: alchemisten schrijven vaak: "Neem deze materie die je ziet", "die je ziet"; maar we zien de ware materie niet. Onze ogen zien alleen de vulgaire en profane wereld. We moeten daarom wachten tot we verlicht worden door het Licht van de Natuur, tot onze ogen geopend worden, voordat we ons in een laboratorium storten. Nog een voorbeeld: we lezen: "O oprechte lezer". Het latijnse woord voor 'oprecht' is 'candidus' en dat betekent 'gereinigd, gezuiverd door het vuur'. Laten we daarom bidden om ware kandidaten te worden. In die zin kunnen we zeggen dat de woorden van de alchemisten doorgestoken kaarten zijn.

Goed ! Nu rest ons alleen nog aan de slag te gaan en te hopen dat we het waard zijn.

Ja zeg dat wel! Er bestaat een gezegde: *Vita brevis, ars longa*, "het leven is kort, de kunst is lang." Het is beter om niet te veel tijd te verspillen aan de afleidingen en illusies van de wereld!